

eum quia inde erat transiturus. Sed o rem summe admirandam! Salvator noster per conjectum in eum oculorum obtutorum tamē ei compunctionis spiritum protinus impressit, ut ex titione inferni, in unico momento, in seraphinum quemdam transmutatus fuerit celestis paradisi; nam qui antea ad facies usque lucris injustis immersus usurisque deditus erat, immediate sine ulla cunctatione præpotentium facultatum suarum medietatem inter pauperes jussit distribui: Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus. Non dicit, dabo, in futuro sed in tempore præsenti; Et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum, ac tandem Deum nostrum in domum suam cum infinito jubilo recepit ideoque audire meruit: Hodie huic domui salus a Deo facta est. Quo ex facto tale formare possumus argumentum, quodsi Christus in illa, ut ita dicam processione Hierichuntina, quando adhuc passibili et mortali carne induitus erat, alicui publicano tamque famoso peccatori in vitiis et peccatis habituato tot be neficia contulit, quid igitur nunc faciet quando studiose per omnes vicos et plateas circuit ut gratiarum suarum thesauros spargere possit, quando, inquam, pertransit benefaciendo et sanando omnes? nunquid credibilis est, quod nunc vel maxime fidelium animarum salutem anhelet, ut se gratum exhibeat erga honores et obsequia, quæ ipsi hodie certatim præstantur a singulis fidelium dominibus sanctissimum cuius corpus hospitio excipere desiderantibus? Hoc solum nobis vel maxime cernendum erit, ut ex parte nostra nullum ei per obstinationem et duritatem nostram obicem ponamus, Lux venit in mundum et dilexerunt homines, magis tenebras quem lucem. Peccatorum nostrorum tenebrae et inordinati appetitus nostri plus a nobis amantur, quam lux divina, quæ ad nos venit, ut dummodo consentire velimus iniuriam nostrarum a nobis dissipet obscuritatem: pertransit benefaciendo et sanando; dum nos non magis plagas et vulnera, lethalesque infirmitates, quam salutem et vitam nostram diligamus²: Quocunque introibat in vias, vel in villas aut civitates, in plateis ponebat infirmos, et depræcabantur eum, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangenter, et quoquot tangebant eum salvi fiebant. Quis autem nostrum est, qui non ex aliqua vei spirituali vel corporali infirmitate languescat devota illa mulier, qua per solidos duodecim annos sanguinis fluxum perpessa fuerat, vestis Dominica fimbriam tetigerat, quando redemptor noster, veluti in processione ab ingenti hominum turba undique cinctus erat, et pertransibat benefaciendo et sanando, unde ut sanctus Lucas scribit, Christus ait³: Novi virtutem de me exisse. Et sanctus Petrus Christo interroganti: Quis me tetigit? respondit: turbæ te compriment. Hæc porro mulier cum ingenti et gene-

¹ JOAN., III, 49. — ² MARC., VI, 56. — ³ LUC., VIII, 4.

rosa fide fimbriam quamdam vestis tetigit. Tetigit fimbriam vestimenti ejus et confestim stetit fluxus sanguinis ejus. Qua de re pulchrum audite Chrysologus argumentum¹: « Tetigit vestimentum mulier, et curata est: miseri, qui quotidie corpus Domini tractamus et sumimus, ut a nostris vulneribus non curamur. Non Christus infirmitatibus, sed fides deest: nam multo magis modo in nobis manens poterit vulneratos curare, qui latentem mulierem præteriens sic curavit. »

3. — Porro coelestis hic Protomedicus, quantum quidem est ex parte sua²: omnes homines vult salvos fieri, et hodie plusquam alias unquam pertransit sanando omnes. Veruntamen ingens malum nostrum est, quod vulnera et plague mortiferæ in hisce processionibus potius recrudescent; non nunquam propria nostra voluntate concurrente ad mortem usque infirmamur, nec sanari volumus. Qualis etenim est multorum perperam viventium erga sanctissimum Christi corpus irreverentia? quot obscurorum obtutum scandalis, quot sensualitatibus, quot crapulis et ebrietatibus aliisque licentiosæ vitæ excessibus processiones hodiernæ prophananter? Moyses, ut supra diximus, a Deo petebat, dicens³: Obsecro ut gradiaris nobiscum; sed quo id fine petit? ut auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas. Ubi Glossa interlinearis ait: « Quod Dominus hic se promittit facturum, numquam est Judæis datum ad literam» sed speciali quadam prærogativa nobis duntaxat fuit concessum. Advertendum autem nobis est, quod dicit Chrysostomus: « Ipsa excellentia dignitatis majoris tibi fiet causa supplicii. » Deus quidem noster in hisce processionibus ad nos venire et nobiscum gradi non dignatur, sed ad beneficiendum nobis et sanandum spirituales nostras infirmitates; non vero ut in iisdem a nobis offendatur, Ecclesia quoque toto conatu ipsum hodie, si unquam alias, in hoc triumpho honorare contendit, eumque in processione circumfert, ut auferas iniquitates nostras atque peccata et nos adeo inverecundi erimus, ut illa de novo committere non dubitemus? quantam obsecro stragem Arca Domini in illis edidit, qui eam dum circumferret varia curiositate inspicere præsumperunt? « Quanta gravitas, quanta severitas, » inquit S. Thomas de Villanova, « quanta majestas, quantus terror in arca lignea? Tantane tibi Domine cura de ligno? non utique; sed propter nos hæc omnia facta sunt, in illis terræ mur, in illis admonemur, in illis instruimur, » quodnam autem est documentum, quo nos erudire contendit? « Illos examinas, ut nos erudias, ut in eis discamus quanti piaculi simul et periculi sit indigne tractare, aut sumere sacrosanctam Christi

¹ S. CHRYSOL., s. 33. — ² I TIM., II, 4. — ³ EXOD., XXXIV, 6. — ⁴ S. THOM. DE VILL., c. 2 de Fest. Corpor. Christi.

« carnem in hostia salutari, cujus typum sic Deus magnificavit, sic subiavit sic vendicavit. » Merito et nos metuere possumus, ne idem quoque super nos inducatur supplicium, illos præsertim qui indigne tractant hoc Sacramentum, » hoc eodem tempore, quo Ecclesia idipsum « sic sublimavit et magnificavit, » idque tantis cum apparatibus, tantisque adorationis et reverentiae religiosissimis signis. De tribus Regibus orientalibus dicitur: Prudentes adoraverunt eum, nimis ut Christo homagium præstarent, idque præcise eo tempore quo pauperculis pannis circumvolvutus, in duorum stolidissimorum animalium medio super paleis jacebat, non vero in Majestatis suæ throno considerabat, prouti nobis eum in hodierno festo videre contingit; in quo hisce verbis ad eum invitamus: Christum Regem adoremus dominantem gentibus; qua igitur fronte eum tanta cum irreverentia aspernari et contemnere audebimus? « Illi cum præsepe et tu gurium, » inquit Chrysostomus¹, « tantummodo neque eorum quicquam quæ tu nunc intueris, viderent summa accesserunt reverentia et horrere, tu vero non in præsepi, sed in altari. »

DISCURSUS V.

LÆTITIAM, AD QUAM IN HAC FESTIVITATE INVITAMUR, POTIUS IN INTERIORI BONÆ CONSCIENTIÆ SINU ET VIRTUTIBUS CHRITIANIS BONIQUE OPERIBUS, QUAM IN EXTERNIS DEMONSTRATIONIBUS CONSISTERE, OSTENDITUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Ecclesia nos ad affectus lætitiae et gaudii dulciter invitat. Hec lætitia ignorantium lux est. — 2. Gaudium nostrum a divina præsencia nunquam dessociandum est. Spirituale lætitiam nihil aliud dignit quam pura conscientia. — 3. Non omnino studium in externa cultus et ornamentorum ponendum, sed in bonis et spiritualibus operibus.

Sit laus plena, sit sonora, sit jucunda, sit decora mentis jubilatio.

1. — Postquam sancta Mater Ecclesia hanc corporis Christi solemnitatem per totum Christianismum sufficienter promulgasset, ad hoc ut a cunctis populis cum omni possibili reverentia et honorificentia celebretur, hodie nos ad effectus lætitiae et gaudii dulciter invitat, dicens: « Sit laus plena, sit sonora, sit jucunda, sit decora mentis jubilatio. » Nec obstante quod septimana præterita jucundissimum illud Alleluia deposuerit, eo quod Paschale tempus in prædicta solemnitate feliciter terminarit hodie nihilominus in totius hujus octavæ officio et Missa idem Alleluia denuo reassumpsit et frequissime repetit. In introitu quoque Missæ verba illa

¹ S. CHRYS., h. 61 ad pop.

recitat: « Exultate Deo, jubilate Deo. » Item in Hymno matutinali dicit: « Sacris solemnis juncta sint gaudia; » denique in antiphona quadam cecinimus: « In voce exultationis resonent epulantes, in mensa Domini, » adeo ut per omnes officii hodierni partes ad lætitiam et gaudium spirituale invitetur. Glossa in Clementina¹, in qua de hodierno festo agitur, præcipue super illa verba: « Plaudat, jubilat, » scribens dicit: « Plaudat quasi manus jungat, jubilet quod est cantare voce quadam confusa præ gudio, unde dicunt quidam, quod jubilus est gaudium, quod verbis explicari non potest, nec tamen penitus reticeri. » Sancta igitur Ecclesia per duo hæc significantia verba omnes filios suos ad festivandum, huicque solemnitati cum jubilo applaudendum humaniter invitat, dicens: « Plaudat, jubilat. » Adhæc gravis quidam auctor² scribit, quod cum in territorio Luchent omnia ad solemnem quandam corporis Christi processionem præparata essent, Musici autem ad eandem conducti nondum advenissent, Deus ingens hoc operatus sit miraculum, ut scilicet a processionis principio usque ad finem suavissimi per aera concentus et melodiae audite ab omnibus fuerint, hosce autem cantores ipsomet Angelos fuisse omnibus persuasum et indubitatum fuerit. S. Thomas in prima Concio de hodierna festivitate summam illam Israelitarum admirationem, qua manna primitus videntes et degustantes percelebrarunt dicentes: Manhu, quid est hoc? considerans dicit, mirum non esse, si etiam quisquis de tanti Sacramenti mysteriis non satis informatus, modicam panis particulam tanta cum majestate, tantoque cum apparatu et triumpho quaquaversum circumferri videns, exclamando diceret: Quid est hoc? quod vero huic nostro proposito vel maxime deservit, est quod suo tempore fieri solitam præsentis hujus solemnitatis lætitiam aliquatenus describendo nobis ob oculos ponat, dicens: « Inspecta hac nostra celebritate, viso populi jubantis concursu, sacerdotum laudantium apparatus, ministrantium ordine, canentium jubilo, saltantium tripudio, instrumentorum sonitu, vestium splendore, plebis exultantis applausu, inspectato honore, reverentia, cultu, etc. »

2. — Sit jucunda, sit decora mentis jubilatio. Enim vero operæ pretium erit horum verborum Ecclesiæ sensum accuratius nonnihil ponderare, utpote quibus potius ad interiore mentis et cordis lætitiam concipiendam excitatur: « Sit decora mentis jubilatio. » Ideo etiam dicitur quidem: « Sacris solemnis juncta sint gaudia, » immediate tamen sequentibus verbis undenam hæc gaudia derivari debeant, aperte satis declarat, dum ait: « Ex præcordiis sonent. » Isaías quoque qui verps Evangelicæ legis propheta fuit, de coelesti hoc pane

¹ L. III, tit. 45. — ² JOANN. TRIN., l. VI, c. 45 super soc.

loqui voluisse videtur, quando uti existimo per os ipsiusmet Ecclesiæ ait¹: *Gaudens gaudebo in Domino et exultabit anima mea in Deo meo*. Ubi notandum quod verbum jubili expressivum bina vice repeatat, ita tamen ut illud semper cum Deo unitum et conjunctum enuntiet: *Gaudebo*; sed in *Domino*: *exultabit anima mea*, sed in *Domino*; *exultabit anima mea*, sed in *Deo meo*. Insinuare volens, gaudium hoc a divina præsentia nunquam dissociandum esse. Observandum quoque qualiter sacramentum istud verbis sequentibus circumscribat, dum ait: *Induit me vestimentis salutis et indumento justitiae*. Ubi Septuaginta legunt: *Tunica justitiae*, hæc autem salutis et lætitiae vestis non est alia, quam Christus, qui animam nostram vestit et contegit²: *Induimini Iesum Christum*; ac proinde verum intra nos insinuat gaudium, siquidem est Deus totius consolationis. « Quicquid preter Deum est, dulce non est, » inquit S. Augustinus, « quicquid mihi vult dare Dominus meus auferat totum et se mihi det; » id quod in Eucharistia veracissime adimpletur, in qua seipsum omnino et totaliter donat, in corpore, anima, et Divinitate, et unum idemque nobiscum efficitur; atque ideo tunc vere sapidissimos beatitudinis gustus percipiems, si cœlesti hoc manna velut alimento nos nutriamus, poteritque quilibet dummodo illo se nequaquam indigne cibet, vere dicere³: *Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum*. Unde Apostolus ad Corinthios scribens nos exhortatur, dicens⁴: *Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitia: sed in azymis synceritatis et veritatis*. Circa quæ verba Chrysostomus existimat, Apostolum id ipsum solius festi occasione scripsisse⁵: « Indicat non tempus, sed conscientiam mundam festum efficere: nihil enim aliud est festum quam lætitia. » Et ideo summi Pontifices ut festum hoc quoad possent, solemnne efficerent, tanta cum sollicitudine ad lætitiae signa edenda nos cohortantur: « Sit laus plena sit sonora, sit jucunda, sit decora mentis jubilatio. » Verum enim vero ne forte in errorem iucidamus nescientes discernere lætitiam, de qua Scriptura sacra et Ecclesia exhortando intelligit sciendum est ad spiritualem præcipue lætitiam nos commoneri: « Spiritualem vero lætitiam (inquit Chrysostomus) nihil aliud dignit, quam conscientia bonorum operum. » Etenim Salvator noster nos illo dignatur convivio excipere, « in quo Christus sumitur, recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratia, » quodnam autem vel quale a nobis vicissim Christo exhibendum est convivium, ut nostrum dignetur ingredi hospitium? Secura mens juge convivium. Igitur exhibeamus illi conscientiam puram et ab omni etiam si possibile

¹ ISA., LXI, 10. — ² ROM., XIII, 14. — ³ S. AUG., in Ps. XVI. — ⁴ Ps. LIII, 2. — ⁵ I COR., V, 2. — ⁶ S. CHRYSOS., de S. Penti. — ⁷ PROV., XV, 15.

est, venialis culpe coquinazione mundam. In hoc etenim convivio, ut Hugo Cardinalis ait, « Convivæ hujus convivii virtutes sunt, quæ omnes propriis ferculis reficiuntur. » Summus quoque Pontifex Urbanus IV, dum in Bulla institutionis hujus festi omnes nos ad lætitiam iuinvitat, ad choreas et tripudia, et hymnos et Cantica nos provocare videtur, sed ad qualia putatis tripudia et cantica? ad excellentiores, quas exercere possumus virtutes Christianas: « Tam Clerici quam populi gaudentes in cantica laudum surgant, tunc psallat fides spes tripudiet, exultet charitas, devotio plaudat, jubile chorus, puritas jucundetur, tunc singuli alaci animo puraque voluntate convenientiunt sua studia laudabiliter exequendo, tanti Festi solemnitatem celebrantes. » Similiter in Processione illa Hierichuntina, prouti præcedenti discursu diximus, Zachæus in eo a Salvatore nostro honoratus fuit, ut ipsum domus suæ mereretur excipere hospitio⁸: *Hodie in domo tua oportet me manere*. Subdit vero sacer textus, quod *festinans descendit, et excepit illum gaudens*. Quanam vero in re gaudium hoscive lætitiam probavit? Chrysostomus optime id ipsum exponit, dicens: « Cum audisset Christum in eam ingressurum, quomodo eam oruavit? non curriculo ad vicinos contendit, mensas, sedes, subsellia petens eburnea: sed ornata gratissimo Christum decoravit. Quis porro iste? *Dimidium*, inquit, *bonorum meorum do pauperibus, quadrupliciter reddo, quod rapui*. » Tandem sanctus hic Doctor per opportunum quoddam, nobisque in hac octava utile monitum sermonem concludit, dicens: « Sic et nos domos nostras exornemus; » quasi diceret: *Faciamus bonam confessionem, facultates alienas et famam restituendo iis, quibus tenemur, malam deserendo societatem bona a nobis facta proposita serio exequendo: hac enim ratione angustissimum Christi corpus, sumptuoso gratoque cum apparatu recipiemus; quia⁹ Confessio et pulchritudo in conspectu ejus, sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus. Afferete Domino gloriam et honorem*. Magnificentiori cum apparatu recipere non possumus quam si bonam induamus conscientiam. Tunc enim solemnissimo sibi gratissimo festo fruitur, quando animarum nostrarum saluti promovendæ impense studemus. « Est ei magna festivitas, » inquit Origines¹⁰, « humana salus. »

3. — Summus Pontifex in Bulla institutionis præcipit, ut dum prælati ecclesiastici subditos suos ad hasce processiones invitant, pariter eosdem de nonnullis devotionibus illa die perageundis, ut processionebus illis tanto dignius assistant, anticipate moneant. « Salutaribus monitis sollicite per vos et per alios exhortantes, ut per veram et puram confessionem eleemosynarum largitiones, atten-

⁸ LUC., XIX, 5. — ⁹ S. CHRYS., h. 89 in Matt., — ¹⁰ Ps. XCIV, 6. — ¹¹ GREG., h. 23 in Num.

tas et sedulas orationes, et alia devotionis et pietatis opera totaliter se studeant præparare, quo hujus pretiosissimi Sacramenti mereantur fieri particeps illa die. » Pariformiter in volumine illo, quod *Acta Ecclesia Mediolanensis* intitulatur, S. Carolus in concilio provinciali ita decrevit: « Quo reliquias provinciæ nostra fideles sanctissimi Corporis Domini solemnitatem colant pietatisque colant operibus; quæ sacro illius solemnitatis tempore præstanda sunt, indulgentias a summis Pontificibus Urbano IV, Clemente V, Martino V, item et Eugenio IV, concessas consequantur, parochorum cura sit die dominico solemnitatem præcedenti, hæc paterna charitate, gravique sermone illos præmonere atque hortari, primo ut confessi sacram communionem sumant, ut pro facultatibus eleemosynam dent, ut pure casteque in orationibus frequentes atque assidui sint, in pietatisque Christianæ exercitationibus versentur ut pridie solemnitatis jejunent. » Unde clare deducitur, Superiorum intentionem nequaquam esse, ut homines in hac festivitate solum de aulæis, tabernaculis, musica, ignibus artificialibus, fontibus, altariis, aliisque similibus ornamentis solliciti existant, sed potius in veram confessionem, communionem, eleemosynarum, aliorum que bonorum devotionem operam suam collocent. De illis igitur qui omne studium suum in externa illa cultus et ornamentorum apparentia positum habent, id quod majoris ponderis est omnino negligentes, idem dici posse videtur, quod de gentilium sacerdotibus qui ut auspiciis suis vacent, oblatarum victimarum viscera tanta cum curiositate investigabant, cum tamen ipsimet in cordium animarumque suarum interiori sinu vitiosissimi essent, inquit Tertullianus: « Miror cum hostie probantur penes vos a vitiosissimis sacerdotibus, cum præcordia potius victimarum quam ipsorum sacrificantium examinantur. » O si quis videre posset, quanta hodie in multis Ecclesiasticis sit inter externas vestes et ornamenta sacerdotalia candida, opulenta, pretiosa et inter internos vitiorum habitus, malasque ipsorum inclinationes, quibus affecti sint discrepancia? quanta immundities, quot sunt intus in anima talium maculae? Nervose hanc deplorat miseriam S. Bernardus dicens¹¹: « Cernitur in nonnullis sacerdotibus vestium cultus plurimus, virtutum autem nullus aut exiguis; » de eadem pravitate Chrysostomus ita argumentatur: « An non vides vasa abluta adeo nitida et splendida? » Imo vero quia opulentissima tam prophana quam sacra supplex publice spectanda exponit; evacuantur sacrariæ et gazophylacia, ad meram ostentationem et pompem. Sed quid inde? « His longe mundiores nobis oportet esse animas, hic sanctiores et

¹¹ S. BERN., ep. 54.

splendidores? quare? quoniam illa propter nos fiunt talia. »

DISCURSUS VI.

CORPORI CHRISTI ACCEPTIORA SUNT SPIRITALIA VIRTUTUM BONORUMQUE MORUM, PURITATIS ITEM MENTIS ET CORPORIS PERISTROMATA, QUAM QUÆVIS ORNAMENTA EXTERIORA.

IDEA SERMONIS. — 1. Ad sacramentum Corporis sui instituendum Christus Cœnaculum elegit grande stratum. Duplex hujus electionis ratio. — 2. Paranda via Domini, sternendo eam bonis operibus. — 3. Paratur item amovendo sordes vitiorum.

Parate viam Domini. Isaïæ, xi, 3.

1. — Dum solemnies illos apparatus et tornamenta, quibus hodie viæ illæ exornantur, per quas hodiernæ in honorem Sanctissimi Corporis Christi institutæ Processiones diriguntur, acutius considero hoc ipsum adimpleri video, ad quod Prophetæ Evangelicus novæ legis gratie Fideles olim prophetice invitat, dum in propositi thematis verbis ita loquitur: *Parate viam Domini*. Porro in œconomia totius vitæ Christi id specialiter obsecro, quod quandiu Salvator noster nobiscum hic in terris commoratus fuit omnium quidem virtutum choro stipatus fuerit, inter omnes tamen virtutes humiliatam præcipue dilexerit, adeo etiam ut eosque se per humilitatem demiserit, ut veluti malefactorum antesignanus in medio et societate duorum latronum crucifixus fuerit. Et tamen hoc non obstante, quando paulo ante passionem suam de sacrosancto corpore in Eucharistie Sacramento in ultima cena instituendo eidem Salvatori nostro negotium erat, Apostolis suis præcepit, ut ad hanc functionem omni cum honorificentia celebrandam sumptuosum quoddam cœnaculum præpararent? *Vobis demonstrabit cœnaculum grande stratum, et illie parate*. Ubi certus quidem interpres hanc glossam adjicit: « Diligenter exultum. » Insuper in Græco textu additur, *paratum*. Hoc autem cœnaculum tanta amplitudinis erat, ut ibidem per decem dies congregati permanerint centum vigenti, qui erant perseverantes unanimiter in oratione cum Maria matre Jesu, in quod etiam divinus Spiritus sancti ignis cœlitus delapsus fuit. Unde omnino mihi persuadeo, Christum cœlestem Magistrum nostrum per magnificum hujus cœnaculi apparatus, ad sacratissimum corpus suum, hodierna die honorandum, nos invitare voluisse, utpote in quo « dies

¹² LUC., XXII, 12. — ¹³ S. AUG., de Pas. — ¹⁴ ACT. APOS., XIX, 24.

« solemnis agitur, in qua mensæ prima recolitur « hujus institutio, » idque per specialia augustæ magnificentiae et ornatuum specimina. Observandum nihilominus est, quod in spirituali sensu, Albertus Magnus de hoc cœnaculo scribit hisce verbis : « Cœnaculum istud significat conscientiam et cordis receptaculum, quod stratum est picto pavimento, varietate virtutum, grande autem est charitatis amplitudine. » Cui Cajetanus verbis a nobis in exordio discursus hujus propositis per similem subjungit interpretationem, dum ait : « Parate viam Domino procul dubio actibus virtutum. » Chrysostomus autem, de Pentecoste quidem loquens simile quid dicit, quod tamen hodie nobis facile applicare possumus; dicit enim¹ : « Festum celebremus, non januam coronantes, sed animas comentes; non solum tapetibus exornantes, sed animam splendidae virtutis amictus reddentes, » quasi diceret sanctus hic doctor : Antiquitus quidem templorum fore variis circumquaque pendulis exornare solebant coronis, hoc autem a vobis minime requiro, quin potius horum ornatuum et coronarum loco animas nostras condecorarent virtutes, gratiae, et opera sancta; opulenta aulea, et phrygio opere contexta peristromata potius sint actionum meritiarum et virtuosarum sancta exercitia : « Via ad recipiendum Dominum parata et recta (inquit S. Thomas) via justitiae, secundum illud Isaiae xxvi : « Semita justi recta est : tunc enim recta est quando homo totus subjicitur Deo, ut scilicet intellectus per fidem, voluntas per amorem, operatio per obedientiam Deo subdantur. »

2. — *Parate viam Domini.* Albertus Magnus ait : « Paratur via dum sternitur exemplis bonorum operum. » Multi quidem sunt, qui hisce diebus erigendis altaribus, fabricandis arcibus triumphalibus, fontibus artificialibus curandis, spargendis floribus; pretiosis auleis vestiendis parietibus, lalandis tormentis bellicis, aut in concentibus harmonicis procurandis, omni sunt studio dediti, nec tamen intelligent, quod omnia haec obsequii et suæ erga hasce processiones devotionis specimina, sanctissimo huic Sacramento in tantum sint futura accepta et grata, in quantum bonis moribus, optimisque exemplis futura sunt conjuncta. Ad quod confirmandum dicto illi uti possumus, quod sanctus Augustinus tametsi alia occasione, ad nostrum tamen intentum aptissime post se scriptum reliquit, dum ait² : « Præparemus hanc domum ad sacri Regis adventum, eamque diversis probabilium morum floribus adornemus. » Examinemus igitur, quales sint mores nostri, quibus vivimus, illosque adeo reformemus, ut proximorum nostrorum ædificationi deservire possint; specialiter autem hisce diebus modestia et honestas in nobis resplendeat, et non

¹ S. CHRYS., ser. 2 de Pent. — ² S. AUG., ser. 186 de temp.

tam per decerpitos e viridariis et hortis nostris flores, quam per odoriferam bonarum morum nostrorum fragrantiam sacratissimum hoc corpus velut acceptiori obsequio devote honoremus. « Repleamur (est exhortatio ejusdem sancti Augustini) jucundis pretiosisque odoribus castitatis, fidei, et compunctionis incenso, balsamo benevolentiae, et thymiamathae charitatis. » Quid opus est ad hoc laborando conniti, ut aera usque ascendet? Effunde sicut aquam cor tuum, potius erit, si oculi vestri ex peccatorum vestrorum concepto dolore aquam veræ contritionis scaturiant, per hoc etenim medium supremæ illius et cœlestis aquæ recipientis abundantiam, et *fœt in vobis fons aquæ salientis in vitam æternam.* In vicem suffitus, et incensorum odoriferorum potius discutite qualiter per puræ et innocentis cujusdam vitæ decursum bonum famæ odorem per vitam et mores spirare valeatis, ut pariter cum Apostolo dicere possitis³: *Christi bonus odor sumus.* Nam ut bene monet Chrysologus⁴. « Non tam libenter odoratur Arabicæ arboris guttam, quam synceri cordis et pectoris sanctitatem. » Chrysostomus quoque acceptissimum Deo nostro apparatum præparare docet his verbis⁵: « Vis corpus Christi honorare? ne nudum despicias ne eum hic quidem sericis honores vestibus, extra vero gelu et nuditate pereuntem contemnas: qui enim dixit: *Hoc est corpus meum;* hic et dixit: *Esurientem me, vidistis et non pavistis.* » Verum enimvero quoniam aliqua hic pauperum a me facta est mentio, advertendum est, hosce præcunctis alii hodie ad hoc sacramentum invitari, utpote qui præ omnibus aliis primatum et præcedentiam obtinent. Etenim in Antiphona ad *Magnificat* primis vesperis dicitur: *Esurientes replet bonis, fastidiosos divites dimittens inanes.* Similiter in sequentia dicitur: « Manducat Dominum pauper, servus et humilis. » Et alibi dicitur⁶: *Edent pauperes, et saturabuntur et laudabunt Dominum.* Verum inquires: Hi pauperes et egeni carent pretiosis aulæis atque tapetibus, ideoque plantearum compita, aut dæmonum facies exornare non possunt. Quibus igitur ornatibus ipsum gloria Regem, in hisce quæ tanta cum solemnitate celebrantur processionibus, excipere et honorare poterunt? Optime Chrysostomus considerat, mensam illam, super qua Panis ille Angelorum in ultima cena institutus fuit, non fuisse argenteam, nec calicem in quo pretiosus ipsius sanguis consecratus fuit, fuisse aureum: « Pretiosa tamen erant omnia, et venerationis plena. » Cur ita? « Quia spiritu abundabant; » ac proinde concludit: « Vis corpus Christi honorare? non amictu, sed anima munda indiget; utique ad hoc non est opus vasis, sed animis aureis. » Nec tamen haec a me ideo dicta esse existimes, subdit

¹ JOAN., IV, 14. — ² II COR., II, 18. — ³ S. CHRYSOL., s. 87. — ⁴ CHRYSOST., h. 51 ad pop. — ⁵ PS. XXI, 27.

idem Sanctus, quasi omnia opulenta et pretiosa vasa, omnesque alios magnificos apparatus et et honores, quibuscum Deum nostrum in hoc sacramento veneramur, excludere velim; sed ut Fideles intelligent, cordium animarumque nostrorum puritatem Deo comprimis gratam et acceptam esse: « Animarum munditiam opus est, propter quas etiam vasa haec Deus recipit. » Jam vero ipsam experientia satis demonstrat, hanc boneæ conscientiae munditiam pauperibus potius inesse, quam dicitibus, hi namque in apparatus quo faciunt, pro motivo suo non unquam potius ostentationem, quam Sacramenti hujus cultum et reverentiam habent, utpote quod tot diversis aliis modis contumulent et vilipendunt; ideoque *fastidiosos divites dimittit inanes.*

3. — *Parate viam Domini.* Interpres quidam modernus circa haec verba ita scribit: « Repurgate, complanate; metaphorica locutio, est sumpta a similitudine civium, qui si Regem, quem expectant, honorifice excipere, et testari gratum esse ipsius adventum, viam qua venturus est, a sordibus, incommodis, atque impedimentis omnibus liberam reddunt. » At inquires, quænam sunt haec, quæ a viis publicis amovendæ sunt sordes? et incommoda aut impedimenta illa qualia sunt? Peccata nostra, dissolutiones et scandala nostra. *Parate viam Domini.* Hugo Cardinalis majoris claritatis causa adjicit: « Peccata nostra abiciendo. — Animo peccata ejiciat (inquit auctor quidam modernus) quemadmodum solent e via sordes, novæ vita studeas, qua non secus ornetur ac via aulæis. » Christus Dominus paulo antequam hoc Sacramentum institueret, depositus vestimenta sua. Quo in facto illud forte monitum insinuare voluit, quod nobis deinceps Apostolus datus erat⁷: *Deponite vos secundum pristinam conversationem veterem hominem; renovamini spiritu mentis vestrae et induite novum hominem.* Quot proprie cum eo coincidit, quod in Matutino nobis insinuavit Ecclesia, dum ait: « Recedant vetera, nova sint omnia, corda, voces et opera: Ad altaris officium nemo accedit, » (est ponderatio S. Bernardi⁸) « veste communi, sed qui quis accessurus est, albis induitur. » Per quod nobis puritas et innocentia vitæ et morum insinuatur, quacum huic mensæ a nobis appropinquandum est. Observatisne aliquando qualesnam præparationes institutionem hujus Sacramenti antecesserint, quæ hodie fidelibus reducuntur in memoriam? « Quod in Coena Christus gessit faciendum hoc expressit in sui memoria. » Enimvero signum ex quo Apostolos cœnaculum, quod præparandum erat, dignoscere voluit hoc præcipue fuit⁹: *Occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans, sequenti eum; ipse ostendet vobis cœnaculum grande stratum et illic parate.* Quodnam putas in eo latet mysterium quod apparatus et ornamenta cœnaculi pariter cum signo aquæ conjugatur? Nunquid clariora Eucharistie sub speciebus panis et vini instituenda indicia vel panis, vel vini vasa fuissent? « Sacerdos in æternum Christus Dominus, secundum ordinem Melchisedech panem et vinum obtulit: » Porro certissimum est, hanc aquam mystice repræsentasse tanquam finem, id quod in hoc cœnaculo operandum erat. Unde Tertullianus ait¹⁰: « De signo aquæ ostendit, ut qui aqua se lavassent etiam sanguinem potarent. » Christus prius Apostolis aquam occurrere voluit, quæ elementum quoddam est maculis emundandis destinatum, postea vero stratum assequerentur cœnaculum; ad insinuandum, hanc diligentiam et industriam omnes alias præcedere debere priusquam quis ad corpus Christi honorandum admittatur; prius enim animæ nostræ aqua veræ compunctionis diluenda sunt, et postea sacrosanctum hoc corpus congruis est apparatibus honorandum. Imo increata et incarnata illi Sapientia non videbatur sufficere, quod interiore hanc purificationem in hydra illa insinuasset, quin potius priusquam panem illum Angelorum consecraret¹¹: *Deposuit vestimenta sua. Et cum accepisset linteum, præcinxit se; deinde mittit aquam in pelvis, et cœpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteum.* Per hanc lotionem insuper declarando, quanta cum munditia nobis ad hoc Sacramentum accedendum sit, nimur ut animæ nostræ ab omni levi et veniali culpa immunes sint, quod etiam per illam protestationem insinuat, qua dicit: *Vos mundi estis.* Voluit quoque Salvator noster, ut corpus suum jam mortuum per virum quemdam nobilem et opulentum a Pilato postularetur, qualis erat Joseph ab Arimathea¹²: *Venit homo dives ab Arimathea, nomine Joseph; hic accessit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu.* Marcus adjicit: *Nobilis Decurio mercatus syndonem.* Tametsi enim tanquam vir dives et nobilis multa haud dubie domi suæ linteæ habuerit, nullum tamen ex iis corpori Christi adhibuit, sed novum quoddam linteum utpote subtilius, majorisque valoris comparare voluit. S. Lucas ait, quod posuit illud in monumento exciso, in quo nondum quisquam positus fuerat. Nicodemus pariter magnæ auctoritatis princeps eum e patibulo depositus¹³: *Ferrens mixturam myrræ, et aloës, quasi libras centum, acceperunt corpus Jesu, et ligaverunt linteis cum aromatibus.* Theophylactus de Josepho scribit: « Pretiosum corpus pretiose sepeliens; cum enim esset discipulus Domini, sciebat quæ liter corpus Domini honorari deberet. » Et Glossa ait: « Syndone munda Jesum involvit, qui pura mente eum suscipit. » Cunctos igitur hosce honores infinita illa sapientia sacratissimo corpori

⁷ TERT., lib. de Bapt. — ⁸ JOAN., XIII, 4. — ⁹ MATT., XXVII, 57. — ¹⁰ LUC., XXV, 53.